

№66

(7291)

19

вересня
1998 року

Виходить з 15 лютого 1935 року

С
Б
О
Т
А

КОБОЛОВ

ГАЗЕТА СТАРОСИНЯВСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ ТА РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Ціна 15 коп.

ШАНОВНІ ЗЕМЛЯКИ!

На нашу рідну Старосинявщину прийшло велике свято. Ми відзначаємо 350-річчя Пилявецької битви - історичної події, яка мала велике значення для звільнення українського народу від польської шляхти.

Великий полководець, визначний політик, блискучий дипломат Богдан Хмельницький разом із своїм козацьким військом розгромив в 1648 р. польських загарбників під селом Пилява.

Складний, повний героїчної боротьби шлях пройшли жителі Старосинявщини. Сторінки історії нашого краю овіяні славою і героїзмом трудових звершень, це район щирих друзів і доброзичливих господарів. Наші люди пишуться тими, хто прославив рідну землю, хто звеличує її сьогодні трудовими справами в ім'я розбудови незалежної держави.

Тож дозвольте у ці святкові вересневі дні привітати Вас із чудовим святом - 350-річчям Пилявецької битви. Зверітайте і примножуйте історію рідної землі, коріння українського народу, традиції та звичаї наших предків. Шапайте нашу історію, славою сторінкою якої є битва під Пилявою 1648 року - подія, яка віддзеркалює правдиві устремління нашого народу до волі та непокорі, величності та незалежності.

Щастя і здоров'я, добра і злагоди, миру і благополуччя Вам, дорогі земляки!

Голова районної державної адміністрації
В. Рейда.

Голова районної ради
П. Радченко.

До Дня працівників лісу

Шановні працівники лісу!

Щиро вітаємо Вас з нагоди професійного свята.

Нелегку, але благородну і почесну місію виконуєте Ви на землі. Адже ліс - це життя і здоров'я людства. В час екологічних негараздів Ви знаходите сили, вміння, засоби для збереження тих перлин, які ще залишилися на планеті для майбутніх поколінь.

Дякуємо Вам за Вашу невтомну працю. Бажаємо міцного здоров'я, щастя і успіхів, миру і благополуччя, затишку у Ваших оселях.

Нехай привітно Вас зустрічають подільські ліси, невичерпується Ваша енергія по відтворенню зеленого убранства нашого краю. Натхненної Вам праці на благо незалежної України.

Голова районної державної адміністрації
В. Рейда.

Голова районної ради
П. Радченко.

21-23 вересня минає

350 років

битви під Пилявцями

Ми - козацького роду!

- Дорогі брати і сестри, - сказав у вересні 1990 року з Кургану козацької слави народний артист України, композитор М. О. Балема - Сьогодні у нас радісний і світлий день. Ми свідомі того, що є на світі велика Україна, є великий, талановитий і

працьовитий український народ. І нам нічого соромитись. У нас - прекрасна історія. Ми не загарбали чужих земель, хіба що споганили свою землю, згвалтували рідну мову, розтоптали свою гідність, але доля дає нам шанс відродитись через

нашу історію, через відродження козацтва, козацькі вольності, козацьку звязку, палку козацьку любов до рідної землі. Як керівник українського ансамблю «Подільська», заявляю про рішення колективу перейменувати «Подільську» в «Козаки Поділля», щоб і словом і ділом допомогти нашому народу прокинутися із забуття і згадати, що ми - козацького роду. А козацькому

роду нема переводу! Далеко від місця свого нового імення - поля Пилявецької битви впродовж 8 років побували «Козаки Поділля». Під небом Голландії, Франції, Бельгії, Німеччини, Туреччини лунав голос артиста колективу, нашого земляка з Паллинець Володимира Миколайовича Заруцького, якого ви бачите на знімку нашого фотокореспондента В. Павлинського.

Подія

1648 рік видався в Україні багатим на доленосні події та вражаючі несподіванки. Не встигли ще загоїтися рани українських козаків, одержані ними у переможній битві з польським військом під Жовтими Водами та Корсунем, як у повітрі знову запахло порохом.

Пробуджена енергія народу, який віками був змушений терпіти наругу іноземного поневолення, вирвавшись врешті-решт на волю, уже не могла задовольнитися досягнутими перемогами. Повстанці змушували гетьмана та козацьку старшину не зупинятися на півдорозі, не виторговувати у польської шляхти собі привілеїв на переговорах, а рішуче йти вперед. Військо вимагало не обмежуватись звільненням Подніпрянщини, а йти на Волинь, Поділля, Галичину й Холмщину - туди, де проживав православний народ, де чулася мова «руська» та шанувалася віра «старожитна», православна.

Уже із середини літа 1648 року польські війська зосереджуються спочатку поблизу Львова, під Глинцями, а згодом - на Волині, між Ямполем і Чолганським Каменем. На початок вересня в польському таборі налічувалося близько 40 тисяч професійних вояків - шляхтичів і жовнірів «при вогні та залізі». Враховуючи ту ж обставину, що навіть найбільшій шляхтич, вирушаючи в похід, брав з собою принаймні двох придатних до військової служби слуг, озброєних холодною та вогнепальною зброєю, загальна чисельність польського

війська, як мінімум, зростає у два, а то й більше рази.

Чисельність повстанської армії становила близько 100-110 тисяч чоловік, тобто трохи перевищувала кількість ворожих військ. Однак варто мати на увазі, що лише 50-70 тисяч вояків були належним чином озброєні. Решту ж становили озброєні здебільшого підручними засобами селяни від плуга,

помітно згасає воякивний запал. Десь близько полудня 22 вересня Богданові стало відомо про наближення союзників - буджацьких татар. Орда налічувала лиш близько 5 тисяч чоловік і, зрозуміло, не могла б істотно вплинути на хід битви. Але козацький гетьман пішов на невелику хитрість, котра, як засвідчив подальший розвиток подій, принесла вагомий плід. У війську навмисне було

вирішила відступати під прикриттям табору з возів. Однак планованого порядку втримати не вдалося. Тоді було ухвалено покинути обоз і рятуватися верхи. Першими це зробили самі регіментарі. Конецпольський тікав, переодягнувшись у селянську одягу, Заславський загубив навіть гетьманську булаву. А далі, як оповідає один з учасників битви, «військо, побачивши, що немає вождів, кинуло на землю зброю, панцирі, списи і все пішло врозтіч...» Пилявецька перемога ще більше зміцнила бойовий дух української армії. Коли згодом, у лютому 1649 року, польські комісари переконували козацьку старшину визнати зверхність короля, полковники їм прямо заявили: «Минули вже часи, коли нас сідали ляхи... Побачили ми під Пилявцями; не ті то ляхи, що раніш бували й били турків, москву, татар, німців...»

Пилявецький триумф відкрив Хмельницькому і його війську шлях на західноукраїнські землі. Ніколи - ні раніше, ні згодом козацькі проводирі не були так близько від досягнення споконвічної мрії українських патріотів - визволення від іноземного панування всіх українських земель.

Віктор ГОРОБЕЦЬ,
кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник
Інституту історії України
НАН України /ДІНАУ/.

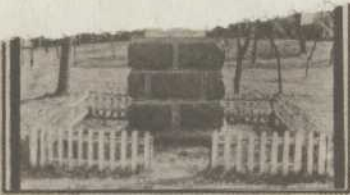
ПИЛЯВЕЦЬКИЙ ТРІУМФ

які мали дуже приблизну уяву про тактику й стратегію ведення бойових дій. Враховуючи саме цю обставину, а також добре знаючи сильні та слабкі сторони польського війська, Хмельницький обирає місцем майбутньої битви невелику рівнину поблизу м. Пилявці на берегах повільної ріки Ікви (нині с. Пилява Старосинявського району Хмельницької області), де якраз можна було звести до мінімуму переваги кращої на той час у Європі польської кінноти.

Під Пилявці польська армія підійшла в суботу 18 вересня. З дня на день до Хмельницького мали підійти війська союзника - кримського хана. Не маючи у своєму розпорядженні кримської кінноти, гетьман обирає єдино правильну в тих умовах тактику - активну оборону укріпленого табору. Протягом 21-22 вересня польські війська безуспішно штурмують табір повстанців, від чого не лише тануть їх сили, а й

пущено поголос про підхід декількох десятків тисяч ординців. Незабаром до рук поляків «потрапив» священник з козацького табору, який під страшними тортурами повідомив про це дезінформацію ворогові.

Щоб ще більше нагнати страху, Хмельницький переодягнув частину козаків у татарський одяг і з ранку 23 вересня розпочав активні наступальні дії по всій лінії фронту. Півдня на Пилявецькому полі точилася відчайдушна боротьба без відчутної переваги жодної із сторін. Та з обіду поволі почала вималюватися перевага української армії. А під вечір з польського табору один за одним почали виїжджати вози заможних вельмож. Коли ж туди надійшло повідомлення, що козаки з татарами вийшли у тил польської армії - в таборі зчинилася паніка. Військова рада спішно скликана князем Заславським прямо на конях,

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ, ЩО...

...Пиллява заснована в ХУ столітті. В історичних джерелах згадується Пиллявський замок 1501 року. Відомо також, що на місці нинішнього села існувало поселення Голінчинці, яке було знищене татарами.

Про походження назви достеменно невідомо. Історики, зокрема С. Величко, «Сказание о войне козацкой с поляками», та інші вважають, що зв'язана вона з річкою Іквою, яка у деяких джерелах йменується як Пиллява.

xxx

1569 року Річ Посполита загарбала Правобережну Україну. Пиллявці, як і весь народ, одразу відчували не лише економічний та національний гніт, а й релігійний: католицизм насаджувався, прагнув укоренитися на благодатній українській землі.

У 1640 році польський король видав привілей Мурафському домініканському монастирю на володіння містечком Пиллявцями. Одночасно було звільнено його жителів на вісім років від сплати податків і виконання повинностей. Тоді ж, зазначив П. Батушков у книзі «Подолля. Историческое описание», містечко одержало магдебурзьке право.

xxx

На правому, високому березі Ікви стояв замок - квадратна кам'яна споруда з довжиною сторін майже 50 метрів, з триповерховими баштами на кожному розі, з поверховими склепами та іншими будовами. Висота стін досягала десяти метрів. Поруч із замком домініканці побудували костіоп.

xxx

У Пиллявцях щотижня відбувалися торги, чотири рази на рік - ярмарки. Жителі - ткачі, теслярі, шевці, бондарі - підтримували торговельні стосунки з Меджибожем, Старокосянтиновим.

xxx

Історія села тісно пов'язана з визвольною боротьбою українського народу. Наприкінці літа 1648 року Річ Посполита для придушення волелюбного народу збрала 140-тисячне військо. Богдан Хмельницький протиставив їй 80-тисячний загін. Селянсько-козацька армія була не воя достатньо озброєною, однак, в ній панував високий бойовий дух перемоги. Гетьман розташував свій табір на правому березі Ікви, сам з старшинами розмістився у Пиллявському замку. Табір укріпили возами у шість рядів і земляними валами, зробивши його зручним і для оборони, і для наступу. Полки і загони очолювали Максим Кривоніс, Іван Богун, Данило Нечай, Мартин Небаба, Станіслав Морозовицький (Морозенко). Загинув уманський полковник Ганжа.

Розгром польської армії під Пиллявцями сприяв дальшому розгортанню Визвольної війни українського народу. Довгий час після битви шляхтичів на Україні мушкетерів називали «пиллявчиками».

xxx

Великого лиха завдали Подільці татари. Так, після кількох нападів села навколо Пиллявці у 1667 році опустіли, лише за мурами замку сиротливо притулюлися кілька убогих мазанок.

xxx

У першій половині ХУІІІ століття Пиллявці стали маєтністю князів Любомирських, згодом - Чарнецьких. Непоодинокі пожежі зіпсували палац. Руїни замку зберігалися до початку ХХ століття. Після возз'єднання Правобережної України з Лівобережною у складі Росії 1793 р. Пиллява - містечко Лтинського повіту Подільської губернії.

Історична пам'ять про людей пам'ять про визволителя, про полководця і дипломата - на Хмельницького Біжать відкоплено роки, віки, змінюються покоління... А Богдан Хмельницький живе - у споминах, на устах, у думках і справах, у назвах та іменах... І живе у своєму імені - в іменах людей, названих на честь Великого Богдана, в імені Б. Хмельницького, яке носить селянська спілка, що об'єднує села Пиллявку і Карпівці.

Мальовниче село Пиллявка потопас в садах. Спокійно дихає пиллявська земля. А скільки повідала б вона нам, нащадкам, про далекі 1648-1654 роки. І хоч село невелике, але на його долю судилось багато історичних подій козацького періоду. Як Пиллявка, так і Карпівці розташовані далеко від колишніх місць Запорізької Січі, однак до подій Визвольної війни теж мають причетність. Це підтверджують легенди і перекази старожилів цих сіл. Але насамперед про ті буремні роки нагадує візитна картка - селянська спілка ім. Б. Хмельницького.

З часу становлення колгоспу (в минулому) ім. Б. Хмельницького назву його міняли в угоду ідеології комуністичних часів.

Колгосп був створений, як стверджують старожили, ще в 1924 році, хоч у сучасних зведеннях, звітах, інших документах зазначають рік створення колгоспу - 1930-й. Тож і Микола Вікторович Маслековський, головний інженер селянської спілки, хоч і ще далеко не належить до старожилів, проте з не байдужим до минулого рідного села, багато читав, розпитує у людей старих, обговорює з молодими. А тому має підстави стверджувати навіть що на території села спочатку утворилось 5 колгоспів. Один з них, говорить М. В. Маслековський, носив ім'я Сталіна (звичайно ж), а ще один - Б. Хмельницького. Назву інших трьох не пригадує. В комуністичні часи Пиллявку і Карпівці приєднали до с. Пилляви. Тоді колгосп називався «Дружба».

Не тільки старші, а й молоді люди у Пиллявці знають, що їхнє село старе і гордяться тим, що йому вже більше шестисот років. А якщо говорити точніше, то 635. І навіть уже більше 60 перша згадка про с. Пиллявку датується 1363-ім роком.

Нині Пиллявка є центром сільської ради, якій підпорядковано і село Карпівці. Село знаходиться на відстані 15 км від Старої Синяви. Жителі Пиллявки пишаються тим, що їхнє село навіть старше від Пилляви, яка історично бере свій початок «десь від ХУ сторіччя», як говориться у книзі «Історія міст і сіл».

Хоч Пиллявка є віддаленою від райцентру і від Пиллявці, а проте пиллявці також готуються гідно зустріти свято - 350-річчя Пиллявської битви. І найголовніше, що дуже хочеться людям впорядкувати, - це сільська церква, святиня і гордість місцевих жителів. Навіть з неприємливими стінами, з оголеними камінцями церква бачиться величною і красивою. І саме діяльність наці неохотуватуні стіни, великий купол і хрест, що виблискують у височині, вчувався подих історії, старовини.

Довгий час церква не діяла. У комуністичні часи в ній знаходився клуб, пізніше - склад із міндобрином. Ще довго запах добрилу чувся в її приміщенні. Люди дивуються, як тільки дошки підлоги вціпіли, адже добрилу були просто на підлозі насипані. А як? Дуже вже товсті дошки (10 см) клали будівничі, - не на рік ставилась церква, - ніби знали, що стоятьтме вона ще і в третьому тисячолітті. І люди хочуть допомогти церкві вистояти, не впасти. І рятують церкву. Бо вона справді є святинею для села, і не лише в релігійному плані, але

Роки і люди

Спілка ім. Богдана Хмельницького: МИНУЛЕ І СУЧАСНЕ

протягом тривалого часу багато цінного, знаного перебувало у полоні ідеологічних пут, бо козацька тематика була вилучена з періодичної преси і навіть з наукових праць.

А роки минають. Багато людей відійшло у небуття, а з ними відійшли й численні факти з минулого, легенди, перекази. Але дещо на щастя, вдалося ще відновити в пам'яті людей.

З тасмнічістю і захопленням розповідають жителі села, що с в пиллявському лісі замок («замчище», «замчисько», як його тут називають). Замок дуже старий. Частина його нібито опустилась під землю. Кажуть, що веде від замку підземний хід. Але куди - не знають того. Бо поставлена тут плита застерігає написом: «Городище. Пам'ятка історії. Розкопки проводити заборонено. Охороняється законом». Земля навколо замку осушулась, утворився глибокий рів. А весною тут така краса - все навкруги біле від підсніжників.

Усі в селі знають, що там де зараз тракторний парк стояв панський масток. (Це теж наслідки «застійних» часів). А клуб - то це полівська хата. Подейкують, що монумент загиблим у Великій Вітчизняній війні односельчанам знаходиться на місці колишньої дякової хати. Коли наймана бригада розвалювала хату дяка, то робочі знайшли цілий скарб, напевно дуже великий, бо в той же день усі тихо і швидко залишили село, не чекаючи платні за роботу. Чи не те то золото заховав дяк, що його загубили «пиллявчики», коли тікали від козаків? Мабуть, вистачило б його і на відновлення церкви, і на ремонт доріг, і на багато інших нагальних потреб спілчан.

А проблем зараз у селянській спілці ім. Б. Хмельницького дуже багато. Економічна скрута в країні впливає насамперед на село. Основна біда - нічим платити за роботу.

А люди тут хороші, працюючі, - ділитися головою правління Степан Олексійович Павлюк - Спілка збрала ранні і пізні зернові. Залишилось ще на полі 80 га цукрових буряків. Вже посіяли 300 га озимих, плануємо ще засіяти 150 га, якщо будуть паливно-мастильні матеріали. Тільки за ними затримка. Все

приміщення до потрібного вигляду. Правління спілки теж надає допомогу у ремонтних роботах, - з убульванням говорить голова селянської спілки ім. Б. Хмельницького Степан Олексійович Павлюк. - Виділяли кошти і на оплату найманної бригади із Закарпаття. Але зараз зовсім нема чим оплачувати, і ми змушені припинити роботу.

У спілці ім. Б. Хмельницького з ким не заводив розмову, обов'язковою темою є Б. Хмельницький, давні часи. Може, тому, що довгі роки люди не сміли висловлювати наболіле. Адже ж

дорожчас. Якщо розцінювати ту ситуацію, що склалася, то не знаємо, як вижити в таких умовах. Боргів масно багато. Ніхто не хоче дати кредитів. Одна надія на людей і вони працюють.

Серед кращих у спілці комбайнери Микола Гуцал, Василь Рубін, Анатолій Замков, Василь Гранчак, жаткарі Іван Кравець, Василь Кравець. Добре працюють трактористи Віктор Тищук, Сергій Павлушко, Анатолій Заїка, Олександр Зайко, помічник комбайнера Іван Москалюк, слюсарі Казимір Фурман, шофери Анатолій Беднарський та інші.

У тваринництві хороші показники мають Любов Харлаш, Галина Яловчук.

Так, село тримається на одвічній людській совісті і працелюбності, невідвляччись на те, що вже 14 місяців не виплачувалась зарплата. Хоч дещо виплачується з натуроплатою.

Село без допомоги держави не виживе, - констатус

Бідкається С. О. Павлюк, що нема що виплатити навіть малозабезпеченим сім'ям. А тому по можливості розраховуються насамперед зі спілчанами, які найбільше виручають господарство.

Серед усіх працюючих близько третини - молодь. А це і механізатори, і тваринники, і працівники правління спілки. Активно працюють і пенсіонери. У с. Пиллявка ведеться будівництво першого зерноскладу, було проведено реконструкцію другого зерноскладу, а також одного тваринницького приміщення, яке переобладнано на свинарник.

Через відсутність фінансування клуб і сільська бібліотека майже не відкриваються. А в минулому тут була своя художня самодіяльність, сільська хор-панка. Зараз приміщення клубу потребує не тільки ремонту, як самого будівництва нового корпусу. Молодь, звичайно ж, повинна культурно проводити своє дозвілля, але не має де. А відтак шукаємо кращих місць або сумнівань.

Підтримується тісний зв'язок зі школою - майбутнім села. Спілка допомагає школі в ремонтних роботах. Сніданки та обіди для всіх школярів були повністю безкоштовні. В цьому році харчування може проводитись в рахунок заробітної платні батьків.

Може, через низку сільських негараздів і не обрали цьогоорічні випускники (а їх було 8) жодного вищого сільськогосподарського закладу. В селі переважно залишаються юнаки після служби в армії. Нині працюють механізаторами В. Гранчак, В. Кватун, П. Нежид, В. Алексюк.

В останні роки нечасто в селі справляють весілля. В цьому році у спілці їх було 2. Тож ріст населення помітно понизився. Хоча і поповнилася спілка поки що трьома маленькими мешканцями. Народилися Миколка Загорчак, Аліна Стахова і Вадим Бондар.

Ростить же здоровими, маленькі пиллявці, спадкоємці славного козацького краю. Вам примножувати славу рідного краю - навчанням, пісню, працею.

Л. Сердуніч.

Козацькими стежками

Шлях козаків Тернопільського районного кінного куреню Галицько-Тернопільського крайового коша імені Д. Вишневецького Українського козацтва у поході на Хортицю лежав через Пилляву. Хлібом-сіллю за давнім українським звичаєм зустрічали наші земляки їх на полі козацької звитяги.

Кошовий отаман Ігор Вардинець, якого бачите на знімку, разом з учасниками походу на Кургані встановили пам'ятну дошку.

Фото В. Павлинського.

Вернісаж

- Художник, - то не завжди мусить бути з дипломом вузу, - міркує Олександр Пажимський. - Ото кажуть: самодіяльне чи професійне мистецтво. У всьому повинен бути Художник, незважаючи на те, чи він самодіяльний чи професійний. Оцінювати треба за його роботами.
 Можливо, ось в цих міркуваннях творче кредо директора державного історико-культурного заповідника «Самчиків» О. Пажимського. Його серія робіт «Гетьмани України» у ці дні експонується на виставці у читальному залі районної бібліотеки, з якою знайомили численні відвідувачі Києва, Хортиці, Чигирини, Кам'янець-Подільського... Теплі слова митця про його роботи на Хортиці висловив тодішній Президент України Л. Кравчук. Роботи О. Пажимського є у багатьох приватних і музейних зібраннях Канади, Польщі, Франції. До речі, після виставки у Старій Синяві «Гетьмани України» поїдуть у Францію, куди отримає запрошення Олександр Пажимський із Самчиків, що у Старокостянтинівському районі.
 Фото В. Паулінського.

Візитка краю

Стрімкі коні на полі козацькому

Чим викликано те, що наші господарства займаються вирощуванням і розвитком конярства? Чи потрібні, взагалі коні у нашому сучасному житті? - запитує головний зоотехнік закритого акціонерного сільськогосподарського товариства «Граніт» Петра Олексійовича Кочуру

Навпаки конярство буде ще більше розвиватись, стверджує Петро Олексійович. - Адже це основна тяглова сила це наші споконвічні трударі. А з іншої сторони - це економія паливно-мастильних матеріалів. Не може уявити нашого господарства без цих четвероногих красенів-трударів.

Петре Олексійовичу, коли розпочали вирощувати у господарстві племінних коней, адже відомо, що це була ваша ініціатива? - Так, племінну роботу в конярстві започаткував я особисто, але при допомозі голови правління Володимира Мефодійовича Мартинюка, при його бажанні займатись розвитком одночасно і племінних коней. У господарстві було завезено чотири чистопородних конематки і 3 жеребці Російський вагозов з Покровського району та 2 жеребці Орловський рисак із Луганської області. Для одержання

чистопородних Орловських рисаків проводимо селекцію парування Орловських рисаків-жеребців із Орловськими конематками. А Російські вагозови - жеребці із Російськими ваговозами -

реалізація, тому що усе зв'язане з спогоднішньою проблемою платоспроможності. Реалізуємо також коней державі, на м'ясокомбінат, це уже при потребі.

Петре Олексійовичу, скажіть, будь ласка, хто доглядає повсякденно за чистопородними кінцями? - у розвиток племінного конярства багато сил віддають конюхи Віктор Штимура, Олег Вікторович Мадич, Сергій Іванович

Степаненко, а особливо турботу за четвероногими проявляє понад 10 років Олександр Михайлович Ільченко. Працюючи довгий час старшим конюхом, Олександр Михайлович тепер завідує конєфермою.

Спілкуючись з Олександром Михайловичем, переконуюсь у тому, як він віддає багато сил і здоров'я для розвитку конярства у закритому акціонерному сільськогосподарському товаристві «Граніт». Усім серцем він любить коней. Батьківською любов'ю до цих чудових красенів-трударів переймаються і два маленькі синочки Старший, хоч і пішов до школи, але кожен день після уроків поспішає на конєферму. Радий Олександр Михайлович, що його дітки ростуть і доглядають своїх улюбленців разом із ним, не уявляючи свого життя без цих красенів.

Під великим враженням від побаченого чудового догляду за четвероногими тваринами, звертаюсь знову до головного зоотехніка господарства Петра Олексійовича Кочури.

Ви знаєте, я щиро вірю в розвиток конярства. Знаю, що коні обов'язково потрібні людям, завжди придатяться в будь-який час нашим трудівникам. Немає ціннішої важкої, вкрай необхідної роботи для сільського працівника.

Петре Олексійовичу, чи братимуть участь ваші коні у заходах на полі Пиливецької битви?

Так, ось наш Олександр Михайлович Ільченко, який має значний досвід роботи із кінцями, буде брати активну участь у театралізованому святі 4 чистопородні Орловські рисаки показуватимуть свою міцність, граціозність та велич. Радіємо, що нарешті нас запросили взяти участь у такому святі, бо у нас завжди маршрути лежать лише на виставки і аукціони. Радіємо, що наші стрімкі коні мчатимуть на козацькому полі.
 А. Співак.

Бібліографічний аркуш

Я, БОГДАН

Уривок з книги Павла Загребельного

Я шарпав шляхетські полки наїздами, розсипаючи їх аж до Луцька, Острога, Сатанова, та на головні сили, які рухалися від Чолганського Каменя, не нападав. Вибрав собі місце для стоянки малоприсутнє: глибокі балки, бугри, річка Іква, розлита в стави та болота, чорторії й крутосхили - для козаків оті яри, болота, води ніби дим рідний, а для шляхетської кінної їзди пропад і загибель, ні просунутись, ні пересунутись, ні розігнатись, ні погнатись. Переправившись через Ікву під Пиливцями, я при доброму фортелі став, всюди мав ліси, засідки, тяжкі для ворога переправи через стави та болота, табір свій за звичаєм уфортифікував як окопом, так і возами, стаборувавши їх за наукою козацькою в шість рядів, військо все своє замкнув у своєму окопі так, що ні підступитися, ні вирвати бодай одного чоловіка, заховав, що й не злічити.

Пастку розставлено, тепер мав я заманити в неї шляхетську мишу. Коли панське військо підійшло під Старокостянтинів, козацька застава зустріла його вогнем і трималася весь день при фортеці так, ніби тут і мала розгорнутися велика битва. Однак уночі я відкликав заставу звідти, що потрактовано було панством як переляк перед їхньою силою: «Господь-бог всемогутній напустив такого страху неприятелєві в очі, що вночі з такої сильної фортеці втекли, залишивши нам вільні всі переправи».

В яких би тут головах не зашуміло при такій фортуні! Ще коли вирушали в похід, то більше думали про святкування перемоги, ніж про битву. Везли вина й посуд для банкетів, сотні возів наладновані були залізними ланцюгами, щоб заковувати в них бранців. «Як ведмедів, вестимемо козаків у ланцюгах за возами!» - похвалялися пани. Щоб честь подавлення реbelie не дісталася комусь одному, обрано було трьох регіментарів, а до них приставлено військову раду на 10 чоловік, без якої регіментарі не могли нікуди й посунутися. Ніхто не знав, кого треба слухати, хто тут начальник, кому що робити, та панство не вельми тим і переймалося, вважаючи свій підхід урочистим шестям до слави, а не до сутичок і боїв. Втікачі, що хмарами бігли з шляхетського табору прилучатись до мого війська, розповідали, ніби панство у своїй зарозумілості вже й до самого бога зверталося з такою молитвою: «Господи, не помагай ні нам, ні козакам, а тільки з висоти свого трону дивися, як ми розправимося з цими хлопцями!». Пани похвалялися, що для козацького мотлоху шкода й зброя - вистачить кия та канчуків.

Таким людям треба б убиратися в пір'я, щоб легше індічитись. Зайнявши Старокостянтинів, пани вислали під козацькі позиції передовий полк нашого давнього знайомого Зацівільковського, що був колись козацьким комісаром Зацівільковський бився запекло, присунувся під самі наші окопи і став табором, не вибираючи місця. Так непорядно обоз розложив, що шість узгірків собою покривав, а між ними яри та болота. Віддав я панам те поле, щоб собі ноги зламали.

Тоді ж загинув Ганжа. Видно мені було добре з пиливцівського замочка, як він з кількома самобранцями скочив через гатку на той бік Ікви, як викликав на герць шляхтичів, видно було, рубається з одним і другим, і третім, всіх долаючи, а годі невидима куля прилетіла, вдарила в живіт, і Ганжа похилився на коні, зламався, та все ж здобувся на силу і, вже вмираючи, знов бився, поки й випала з мертвої руки шабля. А я все те бачив і карався в душі, що безсилий запомогти, порятувати, воскресити свого лицаря. Де ж велич життя, де тайнощі й захвати, коли все кінчається так жорстоко, ганебно й несправедливо? А може, й справді, щоб стати героєм для України, треба загинути? Як Байда, Підкова, Наливайко? Тільки я, живий і суцільний у своїй незмірній величі, яка возносить, але й пригнічує водночас.

Кілька днів придивлявся я, як пани хочуть здобути переходи через Ікву, одну греблю тричі здобували і втрачали знов. Опанувавши перехід, збили козаків з поля і загнали в окоп. Тепер мали намір приступити під самий мій замок, та тут я неждано вивів усе своє військо і вдарив на розвезлі панські сили, погнав їх через річку, толплячи у воді, нищачи в тісняві й у непрохідях. Сам з гетьманським полком помчав у битву, летів у лаві, припадаючи до кінської гриви, гукаючи: «За віру, молодці, за віру нашу!», лівую рукою тримав повід, а права висіла десь унизу, збоку, далека й безмежно довга, бо безміру продовжена і обтяжена шаблею, звисала для замаха, для посвисту для глухого удару, для крові, смерті й перемоги. А довкола все валилося: люди, коні, світ, запитий кров'ю, несамопитий світ, у ненависті, в криках, зойках, піснях, розгорнутих хоругвах, ошалілих конях. Билися не тільки за свою землю, але й за свою гідність, за славу й історію, тож і вийшла та битва нещаслива для шляхетської сторони, їхнє військо одразу стратило серце, і вже тепер не я мав почуватися жертвою, а ті, хто ще вчора в безмірній пихатості своїй вважали нас за ніщо і вже святкували вікторію, ще й не здобувши її.

Сподівалися повернути собі втрачену над нами владу, гадаючи, що для цього досить лиш занести меч над нашими головами. Але ж якої влади можна домогтися мечем? Хіба що над мечем же. А коли він виявиться гострішим? А в мене була влада велика над землею, над сонцем і дощами, над власним потом і холодними снігами, вся в терпінні, в тисячолітнім триванні й очікуваннях, була в ній насолода перемоги, розпач понад стихіями, радість, коли над головою кричать журавлі, і гриміння голосів суцільних і тих, що колись будуть, які вимагали: поможи відійти від смерті, порятуй і поможи, щоб трави топтали коні несідлані, щоб сичі плакали над своєю долею, а не над людською, щоб дощі змивали голови захоханим, а не вбитим, щоб вітри стогнали в зелених байраках, а не над руїновцями.

Я стояв під Пиливцями самотній, безпомічний, на голодне й босе моє військо, на моїх голодранців і галайстрів насувався в золотій своїй пишноті нахабний панський світ, який не хотів відмовлятися від загарбаного і завойованого предками їхніми, а те, що дано нам було історією, життям, природою і богом, зневажав і насміхався з нього.

Мене полишено під Пиливцями на власні сили, бо навіть мій зрадливий союзник, хан кримський, прислав сказати, що до закінчення байраму орда не зможе прийти на поміч, а слова нового султана турецького про сприяння в моїх замірах мали зостатися на папері чи й не назавжди.

Здобули твій волю, славні козаки...

Ой, там на горі, під Пилявою,
Де Курган стремить, ввись звеличений,
На Кургані тім - Хрест освячений
І шовковою стрічкою оперезаний,
Різотрав'ям пахучим померезаний,
Барвінковим намистом завітчаний...
У підніжжя тім - вогонь горить,
Довкіль полів ватра летить.
Біля вогню - варта сидить.
Гей, се варта - не простая!
То - сторожа молодая
Сидить варта козацька:
Думу думає - передумує,
Зажурилася, засмутилася,
Скільки люду тут загубилося!

Життя краснее вкоротилося...
І тихо лунає пісня над полями:
«А ми тую козацьку славу шануємо,
А ми тую козацьку славу примножимо,
А ми тею козацькою славою дорожимо,
А ми тую козацьку славу прославимо!»
Нехай знають всі, пам'ятають всі -
Як свобода наша здобута в борні!
Хай нащадки гідно пам'ять бережуть,
Хай вони стежками козацькими йдуть...
Бій під Пилявцями - спомин на віки:
Здобули тут волю славні козаки.

Петро Шафалюк,
с. Веснянка,
Старокостянтинівський район.

Нам пишуть

ШУМІТИМУТЬ КРОНИ ДЕРЕВ

Ще у далекому 1978 році учні Хмельницької середньої школи № 4, що на Вінниччині, відвідали місця Пилявецької битви. Поклали квіти до могили Івана Ганжі. З того року поїздки місцями слави козацької стали традиційними. У минулому році учні хмельницьких шкіл спільно з своїми ровесниками з Пиляви посадили біля могили І. Ганжі, поблизу Кургану плакучі верби, калину, липи і жасмін.

Нехай тягнуться до сонця тендітними листочками деревця, крони яких і в майбутньому шумітимуть і розповідатимуть про козаків-звитяжців.

Л. Савицький,
вчитель географії Широкогребельської сш
Хмельницького району.
На знімку: учні на Кургані.

Отак-то!

"Будьмо!"

«БУДЬМО!» - це давній лаконічний козацький тост. Як пише в «Історії запорізьких козаків» Д. І. Яворницький, характерним недоліком запорізьких козаків була також пристрасть до спиртних напоїв. «У п'яцтві й гулянні, - згадає свідок, - вони намагалися перевершити один одного, і навряд чи знайдуться у всій Європі такі безтурботні голови, як козацькі. Нема у світі народу, котрий міг би зрівнятися у п'яцтві з козаками: не встигнуть проспатися, як знову наливаються. Самі козаки казали про це: «У нас в Січі норов - хто отче наш знає, той вранці встав, умиється та й чарки шукає». Тому в думках козацьких кожна корчма називається «княгинією»,

а в тій княгині багато козацького добра загине, й сама вона неохотно ходить «і козаків під слухай без свиток водить». Справжній запорожець не просто пив горілку, а з різними примовками та приказками, як то: «Чоловік не скотина відра не вип'є». «Розступись, душе козацька, обіллю». «Вонзим копія в душі своя». Горілку він найчастіше називав оковитою, тобто водою життя і звертався до неї, як до живої істоти: «Хто ти?» - «Оковита!» «А з чого ти?» - «Із жита!». «Звідкіля ти?» - «З неба!» «А куди ти?» - «Куди треба!» «А білет у тебе є?» - «Ні, нема!» «Так отут-же тобі й тюрма!» Горілка була для запорізьких козаків такою необхідною, що

Фотографія В. Павлинського

без неї вони не вирушали навіть у столицю у військових справах найбільшої ваги.
Отак-то! Але нашим сучасникам-спадкоємцям роду козацького, від цих рис давніх козаків треба відмовлятися.

Прислів'я і приказки

Зазнали ляхи слави, як тікали з-під Пиляви.
Мали б ляхи золото, якби не пилявське болото.
Від Києва до Кракова - всюди біда однакова.
Шаровари в мене сині, а ще вдома двоє в скрині.
Не голими руками бився козак з ворогами.
Далась полякам взнаки козацькі кулаки.

Так злякали, як пилявчики тікали
Пани однакові, що в нас, що в Кракові
Утпай, враже, як козак скаже
Або волю здобути, або вдома не бути.
Поспитайте ікаву про гетьманську булаву
Зібрала Л. Сердунич.

Земляки

Солом'яних брилів майстер

Сотні (а, можливо, й тисячі) брилів виготовив з паплинецької соломи народний умілець Мартин Гнатович Гавришко. Його вироби були представлені на багатьох виставках народних умільців. А у солом'яних брилях, виготовлених його руками, виступають провідні артисти художніх колективів області і республіки.

На знімку: М. Г. Гавришко.

Конференція

Науковці-дослідники

У роботі Всеукраїнської історико-краєзнавчої конференції «Поділля і Південно-Східна Волинь у роки Визвольної війни українського народу середини XVII ст.», яка розпочне свою роботу сьогодні у районному Будинку культури, візьмуть участь 2 академіки, 1 член-кореспондент АН України, 7 докторів наук, 24 кандидати наук, 7 професорів, 12 доцентів і (?) краєзнавців, письменників, журналістів.

У видавництві «Поділля» вийшов збірник наукових праць учасників конференції.

Вл. інф.

МУЗЕУ НАТХЕННЯ

Відомі поети в Україні (і не тільки тут) Іван Іов та Анатолій Ненцінський - на полі Пилявецької битви. Іван Іов - родом із колиски Запорізької Січі, а Анатолій Ненцінський розпочинав свою педагогічну працю у Заліссі, що на Старосинявщині. Творча муза дарувала їм поетичні рядки на тему козацтва, Запорізької Січі, які увійшли до збірок, які представлені на книжковій виставці у читальному залі районної бібліотеки.

Фото В. Павлинського.

Походи

МІСЦЯМИ СЛАВИ

Дводенний краєзнавчо-туристичний похід місцями Пилявецької битви здійснили учні Пасічнянської загальноосвітньої школи I-III ступенів Юні краєзнавці відвідали під час походу Бабино де ознайомились із шкільним музеєм. Відпочивши, вирушили у Пиляву. Ввечері біля вогнища вслухались у розповідь директора цієї школи М. М. Нагайчука, а рано-вранці вирушили до могили І. Ганжі та Кургану.

Про історію Пилявецької битви розповів юним краєзнавцям вчитель В. М. Кривіцький. Учні після походу планують виготовити спеціальний альбом, який розповідатиме про їх похід місцями історичної битви.

Вл. інф.

Співчуваємо

Відділ освіти райдержадміністрації та РК профспілки працівників освіти висловлюють глибокі співчуття директору Пилявської загальноосвітньої школи I-III ступенів Нагайчуку Миколі Михайловичу і його дружині Марії Іванівні з приводу тяжкого горя - смерті їх батька
МИХАЙЛА МИХАЙЛОВИЧА.

"КОЛОС"

Газета
Старосинявської
районної ради та
районної
державної
адміністрації
Хмельницької
області.

Індекс 63440.

Тираж 1250

Редактор
І. Козельський

Замовлення 690

Адреса редакції:
281480
с.м.т. Стара
Синява,
вул. Грушевського,
56.

Телефони:

2-11-77,
2-11-78,
2-11-79,
2-11-76.

Комп'ютерний
набір і верстка
С. Пунченка і
Н. Семчик.

Віддруковано
офсетним
способом у
Старосинявському
М/П "Офсет"
Хмельницького
обласного комітету
інформації.
Адреса друкарні:
281480
с.м.т. Стара
Синява,
вул. Грушевського,
56.

Свідоцтво про
реєстрацію:
серія Хц №154,
видане
20.01.1994 р.

Газета "Колос"
виходить двічі на
тиждень - у середу
та суботу. Обсяг -
1 друкований
аркуш.

Листування з
читачами лише на
сторінках газети.

Скарги у різні
інстанції не
пересилаємо,
відповідей
авторам листів не
даємо. За точність
викладених фактів
відповідальність
несе автор.